

Kvarteret Vorrevangen opstår

For mig opstod Vorrevangen, da jeg som femårig i året 1952 flyttede ind i et af boligforeningshusene, der blev opført i umiddelbar forbindelse med den ligeså nyanlagte park. Jeg tænker her på husene, der opførtes på vejene Vorregårds Allé, Vårvej, Midsommervej, Høstvej, Midvintervej, Grydhøjvej og Jævnøgnsvej. Det skal dog tilføjes, at der allerede var huse i kvarteret, specielt omkring området ved nordvestpassagen og daværende Skipper Clements Vej (nuværende Vejlby Ringvej) og Risvang Allé, da dette område allerede var mere eller mindre bebygget.

Ej heller skal det glemmes, at der på Gustav Holms Vej lå en række boliger for såkaldt husvilde i form af små træhuse, der i daglig tale blev benævnt som barakkerne. Husene ville med vore dages boligkrav næppe blive godkendt til beboelse, men den herskende fattigdom og bolignød dengang gjorde, at disse huse udgjorde en bolig for mange børnefamilier, og faktisk blev disse boliger først afviklet et stykke oppe i 1960'erne. Jeg var aldrig inde i disse huse, men udefra betragtet så de særdeles små og mistrøstige ud, og jeg kan ikke forestille mig, at der var den store sanitetsmæssige eller anden komfort i disse huse. I vore dage er man måske tilbøjelig til tænke, at sådanne huse blev beboet af arbejdsløse og bistanusklienter, men jeg mener at kunne huske, at de fleste var familier, hvor faderen havde et arbejde, og som jeg ser det, var deres ulykkelige boligsituation ene og alene en konsekvens af efterkrigstidens katastrofale boligsituation, og i lotteriet om at finde en anstændig bolig var der familier, der så at sige trak et nittelod. I sandhedens interesse skal det nævnes, at Gustav Holms Vej havde to sider, idet de nævnte huse var placeret på vejens venstre side, når man kom fra Bethesdavej, mens der på højre side af vejen var gode og tidssvarende murstenshuse ejet og opført af en boligforening. Disse huse eksisterer den dag i dag og er vel ret eftertragtede.

Enfamiliehusene omkring Solhvervsvej og Grydhøjvej. Der var kun marker, hvor Vorrevangskolen ligger i dag og etagebyggeriet var heller ikke påbegyndt.

For mange familier, der flyttede ind i disse nyopførte boligforeningshuse, var der tale om et sandt mirakel. Som bekendt var bolignøden stor efter krigen, samtidig med at fødselstallene under krigen var store, hvorfor der selvfølgelig var en mængde børnefamilier, der levede under særdeles trange forhold, i dag ville man nok nærmest betegne det som usle forhold. Selv boede vi, før tilflytningen til Vorrevangen, syv personer i en lille kakkelovnsopvarmet toværelses lejlighed, hvor toiletet var fælles med nabofamilien og placeret på ejendommens bagtrappe. Så selv om huset i Vorrevangen var opvarmet ved kakkelovn og uden mulighed for at tage sig et varmt brusebad, var det alligevel et kolossalt fremskridt.

Boligforeningshusene blev bygget for at afhjælpe den voldsomme boligmangel. Der var nogle sociale kriterier, der skulle opfyldes for at kunne komme i betragtning til et lejemål, blandt andet skulle der være minimum på fire børn i en familie. Der har sandsynligvis også været nogle indtægtskriterier, der skulle opfyldes for at komme i betragtning til et lejemål. Så vidt jeg ved, var husene opført med en ikke uvæsentlig offentlig finansiel støtte.

Min families hus på Midsommervej kort tid efter indflytningen, fotograferet fra vejen og fra baghaven

Det siger sig selv, at kvarteret fra begyndelsen ikke blev noget velhaverkvarter, faktisk var der fattigdom, der var til at få øje på, selvom velstandsbølgen naturligvis også forbedrede de materielle forhold hos kvarterets beboere, men velstanden begyndte først rigtig omkring 1960, altså otte år senere, end kvarteret begyndte at opstå.

Efter opførelsen af enfamiliehusene, påbegyndtes opførelsen af boligblokkene på Solhvervsvej, Illerupvej, Vorregårds Allé og Skrydstrupvej. Da stort set alle familier, der tilflyttede disse boliger, havde børn, opstod der i løbet af relativt få år et særdeles børnerigt kvarter, og som dermed opstod behovet for en skole. Et behov man selvfølgelig fra politisk hold havde forudset og planlagt efter, således at Vorrevangskolen kunne optage sine første elever i 1954.

Områdets nybyggeri affødte naturligvis også et behov for indkøbsmuligheder, og som følge heraf opstod der en mængde mindre forretninger i området, her skal blot nævnes eksempler som kolonialforretninger, slagterforretning, mejeriudsalg, trikotageforretning og sågar også en legetøjsforretning. Forretninger, der i de senere år i stor udstrækning har måttet lukke som følge af udviklingen i detailhandelsstrukturen, men for os, der dengang voksede op i kvarteret, var de med til at give hverdagen lidt kolorit.

I begyndelsen var kvarteret transportmæssigt lidt underdækket, idet det nærmeste busstoppested enten var linje 3 ved det gamle vandtårn på Randersvej eller ved linje 7 på hjørnet af Bethesdavej og Risvang Alle, og når man som jeg boede på Midsommervej, var der, ud fra et barns betragtning, en ret lang travetur til nærmeste busholdeplads. Dette blev dog relativt hurtigt ændret, således, at linje 3 fik holdeplads ved den runddel, der dengang lå, hvor krydset Vejlbj Ringvej og Vorregårds Alle ligger i dag. Det skal vel også nævnes, at i halvtredserne var der stort set ikke beboere i kvarteret, der var den lykkelige indehaver af en privat personbil

Postkort med luftfoto med et udsnit af Vorrevangen, som kvarteret så ud omkring år 1960

Vorrevangskolen bygges

Den spæde begyndelse

Da jeg tilflyttede Vorrevangen i 1952, var der endnu landbrug på de marker, hvor skolen senere blev bygget. Det var absolut i byens udkant, og jeg husker stadig de spændende vandhuller, der skulle fyldes op i forbindelse med det første byggeri. Der var ingen tvivl om, at her fjernede man nogle levesteder for diverse padder, men den debat kendte man ikke til dengang.

Mine forældre pointerede ofte, at det var min skole, man var i gang med at bygge, og jeg overdriber ikke, når jeg skriver, at jeg glædede mig - jeg vidste jo ikke, hvad der ventede mig såvel af positive oplevelser som mindre positive oplevelser. Resultatet var, at jeg fulgte interesseret med i byggeriets gang og havde måske lidt svært ved at forstå, at det ikke gik lidt hurtigere.

En dag meddelte mine forældre mig, at nu skulle jeg indskrives i skolen. I min daværende verden var det at blive indskrevet det samme som at begynde i skolen, og når jeg betragtede byggepladsen, havde jeg svært ved at forestille mig, at netop der kunne man gå i skole. Det viste sig også, at indskrivningen skulle foregå på Skovvangsskolen, hvilket jeg fandt noget forvirrende, men indskrevet blev jeg. Efter indskrivningen spurgte jeg, om jeg så skulle begynde i skole den næste dag, hvilket naturligt affødte overbærende smil fra mine forældres side efterfulgt af en forklaring om, at skolen først begyndte efter sommerferien.

Det skal tilføjes, at de børn, der ved tilflytningen allerede var i den skolepligtige alder blev placeret i andre nærliggende skoler som Skovvangsskolen og Katrinebjergskolen. Nogle blev senere flyttet til Vorrevangsskolen, men det var langt fra alle, hvilket i starten betød, at kvarterets børn gik i flere forskellige skoler, afhængigt af barnets alder ved tilflytningen.

De første elever, udbygning og skolegang

Da skolen modtog sine første elever i august 1954, var den langt fra færdigbygget, faktisk var kun de nordligste fløje bygget, så der var plads til hvad jeg anslår til ca. 200 elever ulige fordelt på tre klassetrin. Gymnastiksalen var f.eks. ikke klar til brug fra skolens begyndelse, hvorfor al idræt foregik i den nærliggende og forholdsvis nye park, der også var blevet anlagt i forbindelse med kvarterets opbygning.

Parken der rummede skolens gymnastikundervisning i de første måneder efter skolens ibrugtagning i 1954

Alt dette medførte, at jeg husker det meste af min skoletid som værende omgivet af en byggeplads, hvor der stille og roligt blev bygget til indtil skolens indvielse i 1960. Ikke dermed sagt, at det medførte mange forstyrrelser i dagligdagen, egentlig husker jeg det, som om man var god til at adskille byggeaktiviteten fra undervisningen.

I perioden fra 1954 til 1960 tilbyggedes der således diverse faglokaler, musik, fysik, formning, sløjd med videre, og samtidig blev også idrætsfaciliteterne udbygget i form af en aula og boldbaner i umiddelbar tilslutning til skolen, og sidst men ikke mindst svømmehallen. Ingen tvivl om, at skolen hørte til de første i landet, som havde sin egen svømmehal. Hallen, som stadig eksisterer, er ikke stor, men personligt havde jeg meget glæde af den, da den jo betød, at man som elev på skolen ikke kun var henvist til et enkelt års svømmeundervisning, som elever på andre af kommunens skoler, men havde mulighed for at lære svømning på et grundigt niveau. Da min årgang påbegyndte

svømmeundervisningen i det fjerde skoleår, var det nødvendigt at transportere eleverne med bus til den kommunale svømmehal Spanien, ikke landet Spanien, men gaden i midtbyen, der stadig hedder sådan, men det ændredes med opførelsen af skolens egen svømmehal, således at det fra vort femte skoleårs begyndelse var muligt at få svømmeundervisning i skolens egen hal.

Da skolen optog sine første elever, var der kun en skolegård for alle, nemlig skolegården i den nordlige del af skolen. En skolegård dengang var - udtrykt med vore dages termer - yderst minimalistisk indrettet, idet den bare bestod af et stort asfalt- eller fliseareal, som eleverne kunne muntre sig på. Skulle der om vinteren falde lidt sne, var det forbudt at kaste med sne og lave glidebaner, dog var boldspil tilladt. Ved senere udbygning af skolen blev der indrettet endnu en skolegård, således var der nu en skolegård for såvel de større klasser som de mindre klasser - de store elever skulle helst ikke tyrannisere de små elever alt for meget. Men fastslås skal det, at man stadigvæk mente, at en skolegård bare skulle være et sted, hvor eleverne skulle opbevares i frikvartererne.

For at fuldende billedet af, en efter datidens normer moderne skole, indrettedes der også en tandklinik på skolen. I skolens første to til tre år var skoletandplejen organiseret således, at eleverne klassevis blev transporteret i busser til kommunens skoletandklinik i Graven i Århus midtby, og da behandlingen der, for mange elevers vedkommende, godt kunne virke lidt samlebåndsagtig og robust, husker jeg, at mange elever opfattede det mere humant og afslappet med skolens egen tandklinik bemanded med et fast og venligt personale. En lægeklinik til skolelægeordningen blev også indrettet, her havde man tidligere ladet skolelægen og sundhedsplejersken have til huse i mere midlertidige lokaler, så i dette tilfælde skulle eleverne trods alt ikke transporteres væk fra skolen. Jeg fandt det utroligt dejligt, at alt ved skolen var så nyt, hvilket gjaldt såvel bygninger som inventar, badefaciliteter med videre, på en måde blev det faktisk en selvfølge, at alt hvad der havde med skolen at gøre var nyt og moderne. Det er ikke sikkert, at denne antagelse holder for opfattelsen af skoler i dag, halvtreds år senere. Jeg blev også konfronteret med en anden virkelighed, da jeg i mine to sidste skoleår flyttede skole til Samsøgade Skole, hvor alt virkede mere eller mindre gammelt og udslidt, så på den måde fik jeg rigtig oplevet kontrasterne inden for det århusianske skolevæsen.

1960 - skolen indvies

Skolens officielle indvielse fandt sted i 1960, og det er åbenbart fra det år, skolens alder beregnes. Det gav anledning til nogen forvirring blandt os, der begyndte i skolen i første klasse i 1954, da vi mente, skolen havde 50 års jubilæum 50 år efter, at de første elever blev optaget på skolen, men sådan regnes der ikke, hvorfor skolen har sit 50 års jubilæum i 2010.

Som dreng i 12-13 års alderen opfattede jeg indvielsen som ganske festlig. Vi elever blev beværtet med sodavand og wienerbrød. Og sodavand og wienerbrød var ikke hverdagskost i 1960 som i dag, hvor halvanden liters Colaen er en mere eller mindre fast bestanddel i en børnefamilie. Elevernes gave til skolen var et flag til den store flagstang, som nogle elever gik rundt i klasserne og samlede ind til. I vore dage, hvor flag afbrændes i visse islamiske stater, syner et flag måske ikke af så meget rent økonomisk, men jeg husker det som en relativ kostbar sag og derfor en ganske stor gave til skolen.

Indvielsen blev også fejret med en offentlig fremvisning af skolen kombineret med optræden i form af sang og musik, hvor skolens aktive musik- og sanglærere, Vagn Petersen, gjorde et gevaldigt arbejde for at få det hele til at forløbe festligt og smukt.

Jeg mener at erindre, at en avis skrev noget i retning af, at det var nok Danmarks mest moderne skole, der blev indviet - men det var jo i 1960. I dag kan det sagtens være, at mange ser anderledes på skolens tilstand.

Elev i Vorrevangskolen.

Skolestart

Alle kender vel det her med, at i ens barndom skinnede solen altid, og der var sne hele vinteren. Det ligger for de fleste rimelig klart, at her er der tale om hukommelsesforskydninger. Ikke desto mindre husker jeg, at det var godt vejr, da den første skoledag løb af stabelen. For at fjerne usikkerheden omkring vejrliget på min førsteskoledag, har jeg her halvtreds år senere spurgt adskillige af min klassekammerater fra dengang, og de giver mig ret, derfor må det være indiskutabelt, at det var godt vejr, den dag skolen modtog sine første elever.

Med posten havde vi modtaget et lille papir emblem, som vi skulle sætte på skjorte eller trøje - T-shirts var ikke så almindelige dengang. De emblemer, der var tilsendt eleverne, var forskelligt udformet, alt efter hvilken klasse vi skulle frekventere. Mine forældre og jeg var ret tidligt på den, da vi mødte op til den første skoledag, jeg kunne simpelthen ikke vente længere af bar spænding. Vi mødte skolens inspektør Viggo Herholdt, der kikkede venligt på mit emblem og sagde, at han kunne se, at jeg skulle gå i 1.A, og der skulle han være min klasselærer. Egentlig husker jeg det som en utrolig positiv modtagelse.

Herholdt var vor klasselærer i de fem første skoleår, afbrudt af en periode, hvor Herholdt vistnok var sygemeldt på grund af nogle hjerteproblemer. Faktisk tror jeg ikke Herholdt nåede at være klasselærer for andre klasser på skolen, da skolens tiltagende størrelse nok har stillet stadig større administrative krav.

Klasse 1. A indtager frokosten i det grønne. Inspektør og klasselærer Viggo Herholdt står i døråbningen.

Pædagogikken

Selve undervisningen - ja nu skal man jo ikke forfalde til total negativitet - men den var nok præget af terperi, udenadslære og lignende, det man i vore dage nok kalder den sorte skole, men grundlæggende lærte vi hurtigt at læse og regne, og det foregik i et klasseværelse, hvor lærerens autoritet ikke var til diskussion, hvorfor der var absolut ro i undervisningsforløbet. Til gengæld bekymrede man sig ikke så meget om børnenes sociale kompetencer, hvad vi senere i livet har erfaret er nok så vigtige.

Salmevers skulle vi lære udenad og fremsige stående ved siden af vort skolebord, og danskundervisningen var i stort omfang læseundervisning, staveundervisning og læren om at skelne mellem navneord og udsagnsord og ikke at forglemme den grammatiske kommatering. I hele min tid i folkeskolen (1954 til 1963) var der skolegang om lørdagen, formildende var det dog, at undervisningen om lørdagen dog sluttede senest omkring middagstid. En anden formildende omstændighed i de mindre klasser var også, at den sidste time om lørdagen var helliget lærerens oplæsning fra en spændende bog. Når jeg sad der og lyttede til historierne, var det som om weekend'en var begyndt. Som et andet formildende element fra de mindre klasser husker jeg også Viggo Herholdt faste synspunkt, at der ikke måtte gives lektier for fra lørdag til mandag. Søndag skulle være en reel fridag for os skoleelever - mærkelig nok følte ingen af os forurettet over dette synspunkt.

Skoleudflugterne

Skoleudflugter var også på den tid et almindeligt forekommende fænomen i byens skoler. Jeg erindrer, at den første skoleudflugt, Vorrevangskolen arrangerede, gik til Hinnerup. Selvom afstanden fra skolen til Hinnerup i dag ikke er noget at tale om, foregik transporten dengang med tog, hvilket indebar, at vi først skulle transporteres til Hovedbanegården og derfra med "bumletog" til Hinnerup station. Skoleudflugterne var dengang noget, man foretog samlet for hele skolen. Først senere i min skoletid begyndte man at gå over til klassevise udflugter. Jeg husker også senere skoleudflugter med Vorrevangskolen, der gik til Odder, Vejle og Rold Skov. Som elev tog man forventningsfuld med på udflugterne bevæbnet med madpakke, saftvand, sodavand når det skulle være fint og et par kroner i lommepenge, hvilket på daværende tidspunkt var en anseelig sum set med barnejøje. En ikke uvæsentlig del af lommepengene blev ofte investeret i en souvenirgave til forældrene, som hyppigt bestod af en porcelænsfigur, med påskrift fra det besøgte sted. Når familien bestod af mange børn, siger det sig selv, at der i mange hjem opstod anseelige samlinger af den slags porcelænsfigurer, der prydede amagerhylden, og som det barn man jo var på daværende tidspunkt, synes man de var flotte. Senere ændrede man nok smag og dermed syn på porcelænsfigurerne.

Udveksling med skole i Lurup ved Hamborg

Med hensyn til rejser med elever var skolen nok også ret avanceret, eller man skulle måske sige fremsynet, da man på et meget tidligt tidspunkt, hvilket var i slutningen af halvtredserne, arrangerede udvekslingsrejser til Hamborg, hvor man samarbejdede med en skole i Lurup, en forstad til Hamborg. Princippet var ret enkelt, idet skolens elever var privat indkvarteret hos tyske elever, når man besøgte Hamborg, og omvendt var de tyske elever privat indkvarteret hos elever fra Vorrevangskolen, når de besøgte Århus. De første ture var forbeholdt medlemmer af skolens sangkor, men senere fik også den klasse, jeg gik i, mulighed for at deltage.

For mig personligt var det en fantastisk oplevelse at deltage i sådanne udvekslingsrejser. Det at komme til et andet land, og Hamborg blev jo dengang betragtet som en by, der lå fjernt fra min hjemlige "andedam", betragtede jeg som ret fantastisk. Faget tysk havde jeg haft i et halvt års tid, så jeg kom til Tyskland uden de store sproglige forkundskaber, men jeg husker ikke, at jeg havde problemer med kommunikationen med min tyske værtskammerat og hans familie. Jeg nåede at besøge den samme familie fire gange, og den sidste gang som 16-årig, hvor jeg besøgte dem privat uden skolens medvirken. For os elever var Hamborg på en gang imponerende og chokerende. Imponeret blev vi på havnerundfarten, hvor vi så den for os dengang enormt store havn, Hagenbeck Zoo var også spændende, og ligeså "Planten un Blomen", men mange blev også chokerede over den boligstandard, mange tyske familier måtte leve med omkring 1960, specielt det forhold at ikke alle familier havde "træk og slip". Selv om Vorrevangen var et relativt fattigt arbejderkvarter, var husene og lejlighederne jo ret nye og udstyret med de mest basale sanitære installationer, hvilket ikke altid var tilfældet i de tyske hjem, selvom krigen jo var afsluttet for cirka femten år siden. Også det, at man i Hamborgs centrum kunne finde enkelte ruiner og murbrokker, der vidnede om, hvor frygtelige bombardementer, byen havde været udsat for, var chokerende - egentlig tror jeg, at vi på et eller andet plan havde rigtig godt af sådan en oplevelse, og nogle gange kan jeg godt få den tanke, at nutidens forkælede skolebørn ville have godt af en lignende oplevelse, men nu skal jeg passe på ikke at blive for reaktionær, for forældregenerationen dengang betragtede jo også os som forkælede - det hele har tendens til at gentage sig.

Enkelte "Snapshot" foto
Fra udvekslingsrejserne
Til Hamborg

Juleafslutning med underholdning og elevoptræden

Julen var også noget, man markerede på skolen. Blandt andet husker jeg, at klassens elever skillingede sammen til køb af julekalender og adventskrans, klasselærer Herholdt tegnede et sirligt juletræ på tavlen med farvet kridt og ligeså mange lys, som der var elever i klassen. Lysene blev tegnet således, at de ikke var tændte. Hver elev fik så efter tur lov til at gå op og tegne en lille flamme på lysene - jo der skulle ikke så meget til at fornøje. Tegningen af flammerne blev naturligvis fordelt over de dage, der var i december inden jul. Der blev hyppigt sunget julesalmer i december måned, og jeg kan vist roligt sige, at salmen "Der er noget i luften" hørte til blandt klasselærer Herholdts yndlingsange.

Foruden den juleunderholdning, der foregik i klassen, husker jeg også den underholdning i nogle år foregik i gymnastiksalen, hvor musik- og sanglærer Vagn Pedersen arrangerede en underholdning med diverse sang og musik, som jeg dengang fandt helt fantastisk. Man var dengang ikke så forvænt med underholdning, tænk blot på, at fjernsynet først så småt var ved at vinde indpas i de danske hjem, og økonomien i hjemmene i Vorrevangen gjorde, at det nok ikke var der, fjernsynene først blev placeret i de små hjem. Når juleunderholdningen i gymnastiksalen var slut, gik vi hjem og holdt juleferie, som dengang var af 14 dages varighed - måske er det erindringsforskydning, men jeg husker det altid, som om der på et eller andet tidspunkt i juleferien faldt sne med mulighed for at kælke.

Skoleloven anno 1958

Vi, som påbegyndte vor skolegang i 1952, kom til at opleve skift i den måde, hvorpå man inddelte eleverne efter deres boglige færdigheder. Mellemskolen blev afskaffet, og i stedet skulle eleverne opdeles - efter lærerne skøn - i en A-gruppe og en B-gruppe. B-gruppen var for de bogligt velfunderede elever, mens A-gruppen var for dem, som entertaineren Hausgaard ironisk betegner som "fagligt begavede elever". Indlysende er det vel, at det er problematisk at skulle rubricere børn i 11-års alderen i boglige og faglige grupper, men det var, hvad der rent faktisk foregik, da vi gik i femte klasse. Personligt blev jeg, til stor fortrydelse for min mor, anbragt i den faglige gruppe, altså et gruppe A-barn. På trods af denne anbringelse er det senere i livet lykkedes mig at bestå en studentereksamen samt gennemføre og bestå to videregående uddannelser på Handelshøjskolen i Århus. Jeg skriver ikke dette for at bebrejde de lærere, der bedømte mig til ikke at være boglig. De kunne efter min bedste overbevisning ikke gøre andet på daværende tidspunkt, men jeg vil have lov til at være yderst kritisk over for den lovgivning, der pålagde skolen denne opdeling. Loven fra 1958 åbnede vistnok mulighed for at vente med opdelingen til efter syvende klassetrin, og det er mit indtryk, at de fleste skoler gik over til opdelingen efter syvende klassetrin.

Klasserne blev således brudt op efter fem års skolegang, hvilket naturligt havde en indflydelse på elevernes sociale liv. Gode kammerater, der måske havde meget socialt samkvem med hinanden, blev anbragt i forskellige klasser med forskellige lærere, hvorved man mistede en fælles referenceramme, og venskaber gled ud. Heldigvis opstod nye venskaber i samme takt, sådan er livet jo, hvad der absolut også senere skulle vise sig at være en af de evige sandheder i livet.

Klasse 5. A – Vi kunne jo ikke vedblive med at være 1.A. Billedet er taget, før klassen blev delt I såkaldt bogligt begavede og fagligt begavede børn.

Sanktioner mod dårlig opførsel

Elevers opførsel eller adfærd, som man ynder at beskrive det som, har altid været genstand for utallige debatter, såvel i mundtlig som i skriftlig form. Med meget korte mellemrum kan man erfare debatter om emnet i pressen. Jeg kan ikke huske, om der i min skoletid var samme debat om emnet elevadfærd. Hvad jeg derimod kan huske, er lærernes reaktion mod uønsket adfærd, også kaldet dårlig opførsel. Der var mangt og meget, der kunne rubriceres under dårlig opførsel, så jeg nævner blot de eksempler, der ligger umiddelbart fremme i min hukommelse. Det var episoder som at snakke i timen, ikke at stå ordentligt, når gårdvagten dirigerede klasserne til time efter endt frikvarter. Eller hvis man "svarede igen", når læreren bebrejdede en noget, og endelig var det også uønsket adfærd, når man ikke havde lavet sine lektier.

Registret af afstraffelsesmetoder var ret langt, men den, jeg husker bedst, var et slag på siden af hovedet med lærerens flade hånd, til dagligt benævnt som en lussing. Jeg mener selv, at jeg udtrykker sandhed, når jeg påstår, at der dengang blev delt talrige af lussinger ud hver eneste skoledag på Vorrevangskolen, og datidens pædagogik satte overhovedet ikke spørgsmålstegn ved det hensigtsmæssige eller humanistisk rimelige i en sådan læreradfærd, og forældreholdningen var helt klart den, at havde man fået en lussing, var den nok fortjent. Jeg husker, at mange kammerater ikke turde fortælle derhjemme, at de havde fået lussing, fordi så risikerede de blot en til fra forældrehånd, fordi de ikke havde opført sig ordentligt i skolen. Personligt husker jeg en lussing, jeg fik i skolegården for en vinterdag at kaste med sne. Gårdvagten spurgte inden afstraffelsen, om lussingen skulle være "med eller uden handske", jeg valgte vistnok med handske, hvilket ikke gjorde den efterfølgende svien mindre. Som en lille pudsigheid kan jeg nævne, at gårdvagten på daværende tidspunkt var landsholdsspiller i håndbold. Jeg kan ikke lade være med at tænke på, hvad pressen i vore dage kunne få ud af, at en landsholdsspiller i håndbold tildeler en skoleelev en lussing, men dengang var det en helt naturlig ting og vistnok helt lovligt på daværende tidspunkt. Den skal retfærdigvis nævnes, at vedkommende ikke var specielt tilbøjelig til at dele lussinger ud, hvilket desværre ikke kan siges om alle lærerne, faktisk kunne man godt få den tanke, at ikke alle lærere var kede af at uddele lussinger. Indenfor korporlige afstraffelse skal også nævnes den, hvor læreren med knoerne på den knyttede hånd dunkede eleven oven i hovedet med varierende kraft. Enkelte gange gik det vist så galt, at nogle elever havde hovedpine et par dage efter afstraffelsen. Endelig skal jeg ikke glemme den mere klassiske afstraffelsesform, nemlig spanskrøret. Jeg har aldrig selv set et spanskrør og er derfor aldrig blevet afstraffet med det, men to af mine klassekammerater fik slag af spanskrøret for at skulke for de to første lektioner. Afstraffelsen virker i dag helt ude af proportioner med den forseelse, der blev begået, men sådan var der jo så meget, der set med nutidens øjne virker helt urimeligt. Efter hvad jeg har fået oplyst, foregik afstraffelsen på inspektørens kontor med to andre lærere som vidner, så det er nok foregået helt efter bogen - den daværende bog. Jeg husker det også sådan, at lærerne i det første- og vel også det andet skoleår, var mere tilbageholdende med de korporlige afstraffelser. Der var man mere tilbøjelig til at sende den formastelige elev i den såkaldte skammekrog. Der stod eleven så placeret i en krog af klasselokalet og kikkede ind i væggen, indtil læreren bedømte, at nu havde eleven fået straf nok.

Af almindelige afstraffelsesmetoder, der ikke var korporlige, skal først og fremmest eftersidningen nævnes, i det daglige kaldet "svederen" - kært barn har som bekendt flere navne. I al sin enkelthed bestod eftersidningen i, at læreren idømte elev en times ekstra skolegang, som regel en til to dage efter forseelsen. Forældrene skulle naturligvis underrettes om forseelsen og afsoningen af straffen, hvorfor eleven blev udstyret med en speciel udformet blanket, som forældrene skulle underskrive som en accept af, at de var blevet informeret. Nu kunne det jo hænde, at de elever, der fik mange eftersidninger, fik tilsvarende mange afstraffelser og bebrejdelser på hjemmefronten, hvorfor en del

gik over til at eftergøre forældrenes underskrift på eftersidningsblanketten - faktisk udviklede der sig mange systemer, hvorved man kunne kalkere forældrenes underskrift over på eftersidningen så skolen ikke kunne gennemskue, at eleven selv havde gjort "hjemmearbejdet". Den ekstra time, man skulle være på skolen, kunne eventuelt forklares til forældrene med, at man gik med en kammerat hjem og legede.

Den sidste afstraffelse, jeg husker, var den, hvor man som straf skulle skrive et antal gange, at man ikke måtte begå en eller anden forseelse. Som eksempel kan nævnes, at eleven skulle skrive "jeg må ikke snakke i timen" halvtreds eller hundrede gange. Lige så kunne en elev, der ikke havde lært sit salmevers ordentligt til religionstimen, blive sat til afskrive salmeverset femogtyve gange. Det kan godt være, at de nævnte afstraffelsesmetoder i vore dage giver anledning til hovedrysten, men ikke desto mindre var de dagligdag i Vorrevangskolen for halvtreds år siden.

Sociale forhold for skolens elever

Der er eller har under alle omstændigheder været en tendens til at beskrive skoletiden og barndommen som den ubekymrede og lykkelige tid, hvilket ikke kan være sandt for alle elever i Vorrevangskolen. Jeg tror for den sags skyld slet ikke på myten om den lykkelige barndom. Mit indtryk var helt klart, at Vorrevangskolen hovedsageligt var befolket af arbejderbørn, og som flere gange mere end antydte, var der ind i mellem meget dårlige sociale forhold. Drikfældighed var et udbredt fænomen, der i mange tilfælde havde relation til den ugentlige lønudbetaling, der dengang foregik kontant, torsdag eller fredag. Når mændene havde fået deres løn, tog de sig ofte en "fyraftensbajer", og at dømme efter deres svajen, når de bevægede sig hjemad, var det blevet til adskillige, inden de vendte snuden hjem. Det er mit indtryk, at det i flere tilfælde var væsentlige andele af den minimale ugeløn, der således gik op i druk. Et problem, jeg desværre selv kan nikke genkendende til, selv om min far ikke var ugelønnet, men tværtimod havde en endnu mere ustabil aflønning. I de værste tilfælde kunne den berusede far optræde voldeligt over for sin familie, og i nogle få tilfælde måtte politiet på banen for at skabe den nødvendige ro og sikkerhed for familiens øvrige medlemmer, sidstnævnte fænomen har jeg dog selv været forskånet for. Vi børn var utrættelige, når det gjaldt om at minimere andres indtryk af sådanne ulyksaligheder, vi forsøgte vel alle at foregive et billede af en familie med styr på tingene og som ikke var deciderede fattige. Inderst inde kendte vi godt realiteterne, men flovheden gjorde, at vi for alt i verden forsøgte at skjule det udadtil.

Der var også dengang børn af enlige forældre, oftest enlige mødre med mange børn, og med den mangelfulde offentlige støtte, der var dengang - bistandsloven kom først mange år senere - er det mig lidt af en gåde, hvordan disse enlige mødre overhovedet har kunnet klare dagen og vejen. Jeg tænker på dem med stor respekt og synes, det var fantastisk, at de overhovedet kunne holde sammen på familien.

Måske er man ofte tilbøjelig til at tænke tilbage på de lidt deprimerende familieforhold, der eksisterede, for at glemme de mange velfungerende familier, der trods alt udgjorde hovedparten af beboerne. Det at man tilhørte den mindrebemidlede arbejderklasse, betød ikke nødvendigvis, at familien ikke var velfungerende, og endelig skal det også bemærkes, at der var familier, der nok kunne rubriceres i en lidt højere socialklasse, selv om de efter min vurdering langt fra udgjorde flertallet.

Mobning er ikke noget nyt fænomen. Også dengang var der elever, hvis skolegangen må have været et sandt helvede, og oftest var det oven i købet elever fra de absolut svagest funderede familier, der

blev mobbet mest. Jeg erindrer beklageligvis ikke nogen bevidst indsats fra skolens side i retning af at begrænse mobningen og give de ramte elever en mere tålelig skoledag. Det eneste, skolen blandede sig i, var når der opstod slagsmål mellem elever, dengang stort set udelukkende drengene – og det var forbudt. Jeg finder det glædeligt og et stort fremskridt, at man i nutidens skoler har fokus rettet mod mobning.

Kriminalitet blandt datidens elever var heller ikke helt ukendt, selv om problemet ikke var altoverskyggende. Selvfølgelig blev der begået rapserier i den lokale butik, hvilket eksempler jeg ser som eksempler på datidens drengestreger, og ikke egentlig kriminalitet. Der var dog også elever, der var involveret i større tyverier, hvor politiet var indblandet, igen var det hyppigst elever fra socialt dårligt fungerende hjem, der var indblandet. Voldskriminalitet erindrer jeg ikke noget om, hvilket ikke er ensbetydende med, at det ikke fandt sted.

Det hændte også, at elever blev anbragt uden for hjemmet. Dengang var plejefamilier ikke så udbredte, så de børn, der blev anbragt, var henvist til institutioner, som vi kaldte opdragelsesanstalter. Jeg erindrer to navne på de såkaldte opdragelsesanstalter, det ene var "Himmelbjerggården" og det andet var "Sølyst", men der var mange andre. Hvorvidt der var tale om tvangsanbringelser, eller anbringelserne skete i forståelse med forældremyndigheden, fandt jeg aldrig ud af, egentlig kan man roligt sige, at informationerne i den forbindelse fra skolens side til klassen var yderst sparsomme. Vi måtte hente informationerne andre steder fra, og ofte tog rygterne overhånd, men oplevelsen af, at der pludselig var en elev, der ikke mere kom på skolen, uden at vi andre elever fik en forklaring, husker jeg tydeligt. Også at truslen om anbringelsen på en opdragelsesanstalt var almindelig brugt af mange børns forældre, når disse børn, efter forældrenes mening, ikke opførte sig ordentligt.

Lærerne

Almindeligt var det dengang, at mange lærere blev tildelt såkaldte "øgenavne", og de blev i daglig omtale blandt eleverne kun blev benævnt ved disse navne. Min hukommelse tillader mig dog ikke at huske alle disse navne, som lærerne blev tildelt, men nogle kan jeg dog huske, idet jeg også kan huske begrundelsen for, at de blev tildelt disse navne. En lærer blev kaldt "Lyntoget" på grund af sin hastige gangart, en anden blev kaldt "Sekund-Hansen", fordi han som sløjdlærer altid pointerede, at nu var der eksempelvis kun 120 sekunder til oprydningen, i stedet for at sige to minutter. Læreren "Lange-Jo" hed rettelig Johansen, og da Johansen var ret høj, så blev navnet til "Lange-Jo". Nu skal "Rundstykket" ikke forglemmes, navnet opstod, fordi læreren var skaldet og havde en hovedfacon, der mindede om et rundstykke. Erindringen om "Rundstykket" står rimelig klar i erindringen, da han var gårdvagt, et hverv han styrede på kolerisk vis, hvor han skældte og smældte på eleverne, samtidig med at der næppe var et frikvarter, hvor han ikke uddelte adskillige lussinger. Personligt nærer jeg ingen tvivl om, at i skolegården var "Rundstykket" lig med den lovgivende magt, den dømmende magt og den udøvende magt i en og samme person. Kammerater fra andre klasser anførte dog ofte, at "Rundstykket" var "flink nok i timerne", det var mere i skolegården, han følte trang til rigtig at udfolde sig. Desværre opnåede jeg aldrig at have "Rundstykket" som lærer, hvorfor jeg aldrig fik et glimt af hans mere humane sider.

Af andre lærere, der sidder i hukommelsen ikke med øgenavn, men med deres egentlige navn, har jeg allerede nævnt Herholdt, der som bekendt var skoleinspektør, men også lærere som Eriksen, som var den lærer jeg har haft til flest fag, idet jeg huske at have haft Eriksen til såvel regning, gymnastik, svømning, sang og danmarkshistorie, alt sammen inden for få årgange, idet Eriksen først kom ind i billedet i tredje klasse, men jeg havde Eriksen, lige til jeg flyttede skole efter syvende

klasse, så det må være den lærer, jeg havde størst kontakt med. Eriksen gjorde, så vidt jeg er orienteret, senere karriere som historiker og blev vistnok ansat ved Århus Seminarium og Jyllands-Posten. En lærer, jeg kun havde et enkelt år, var Jespersen, men jeg husker ham dog som et rart og positivt menneske. Mange år senere dukkede Jespersen op på TV som repræsentant for et politisk parti, der kaldte sig Pensionistpartiet. Partiet stillede op til et folketingsvalg, men opnåede ikke repræsentation. Endelig føler jeg trang til at nævne Stauenberg, selv om han var en af de lærere, jeg ikke blev undervist af. Stauenberg havde en høj og gennemtrængende røst, samtidig havde han et handicap med ryggen, i daglig tale benævnt pukkelrygget, så på en eller anden vis var jeg i begyndelsen lidt frygtsom indstillet overfor ham. Nu skete der imidlertid det, at skolen fik indrettet et egentlig skolebibliotek, - tidligere havde der også været mulighed for at låne bøger på skolen, et system som klasselæreren styrede. Stauenberg blev bibliotekar i skolens bibliotek, og der oplevede jeg ham som et utrolig venligt og hjælpsomt menneske - heldigvis holdt førstehåndsindtrykket ikke i længden.

På en bæk i Hagenbeck Zoo i Hamborg. Fra venstre: undertegnede og dernæst lærerne Mortensen og Frede Jespersen.

Skolebespisningen

Skolebespisning var indbefattet i skolegangen i vinterhalvåret, og i følge min erindring var det i hvert tilfælde gældende for de mindre klasser. Stort set alle elever var med i bespisningsordningen, så der var ikke noget socialt diskriminerende i ordningen. Ordningen bestod i, at man fik en madpakke bestående af mellem to og fire halve stykker rugbrød med pålæg, samt et æble og en lille mælk. For dem, som havde appetit til mere end de fire halve, var der sammenklappede rugbrød med fedt, stort set lige så mange, som man kunne spise. Disse fedtemadder var ganske populære, idet vi børn jo ikke tænkte så meget på ernæringsværdien af det fedt, der var smurt på maden, men rugbrødet var vel sundt nok. Jeg husker, at ordningen blev styret med stor venlighed af en fru Larsen, der fordelte mad, mælk og æbler til de elever, der blev udvalgt til at bringe provianten til klasserne. I klasserne skulle eleverne så sidde i pæn ro og orden og fortære det tildelte. Nogle pålægsmadder var mere eller mindre populære end andre. I den upopulære ende husker jeg ostemadden, der var upopulær, fordi den bestod af en skive ret tør smagløs ost, der oven i købet var lidt sej. Problemet var, at vi skulle spise maden, uanset om vi kunne lide den eller ej, så der blev

foretaget utallige undvigelsesmanøvrer i retning af at pakke den grundigt ind i madpapiret og smide den i papirkurven, smide den ud af vinduet, så den landede i jorden udenfor eller transportere den hen til en kammerat, der godt kunne lide den. Da det alt sammen var illegalt, var vi nødt til at udvikle en vis virtuositet i vort illegale arbejde, hvilket man roligt kan sige, at vi også gjorde. Konkluderende vil jeg sige, at skolebespisningen havde den klare positive side, at eleverne blev sikret noget ordentlig kost i løbet af skoledagen, hvilket helt sikker har haft en positiv virkning på evnen til at lære noget og set i lyset af vore dages kostproblemer, hvor alt for mange er overladt til noget "fastfoodagtig" kost, der skylles ned med Cola, så var det vel ikke så galt endda.

Skolebal

Opførelsen af en aula muliggjorde, at eleverne i de større klasser kunne samles et sted til afholdelse af et skolebal, hvilket fandt sted kort tid efter skolens indvielse i 1960. Skoleballet blev afviklet med alt det, som dengang og vel stadig hører med til et skolebal, nemlig indmarch, optræden og bal. Samtidig var der naturligvis mulighed for at købe sodavand, pølser, is og slik, så på den front var der intet nyt under solen. Den første gang ballet afholdtes, bestod optræden i, at forskellige elever enkeltvis eller gruppevis optrådte med deres færdigheder i sang, musik, akrobatik med videre. Året efter gik man over til en egentlig skolekomedie, og den første rigtige komedie var "En søndag på Amager". Som ved lignende tidligere aktiviteter var sang- og musikleger Vagn Pedersen primus motor i arrangementet.

Efterskrift:

En del af klassekammeraterne fra 1. A, og dem, som senere kom ind i klassen, mødtes så i 2004, halvtreds år efter, at vi begyndte vores skolegang. Faktisk var det, hvad vi opfattede som skolens 50 års jubilæum, selv om vi selvfølgelig godt kunne se, at man også kunne regne et jubilæum ud efter indvielsesdatoen og ikke datoen, hvor skolen åbnede dørene for de første elever.

Vi blev beværtet med et glas vin og lidt godt til ganen, samtidig med at vi fik orientering om skolens nuværende virke. Under rundgangen på skolen blev jeg lidt forbavset over at konstatere, at de klasselokaler, der var så store i min erindring, i virkeligheden var ganske små. Før besøget fik vi gamle elever en kop morgenkaffe på en restaurant, inden vi i fælles flok og med den lokale bus tog til skolen. Efter besøget på skolen returnerede vi til restauranten for at spise middag og få snakket om gamle dage. Nærliggende er det så at spørge, hvordan har livet så været for den enkelte, siden man forlod skolen for cirka 40 år siden, især når man erindrer, at stort set alle kom fra meget beskedne kår. Positivt var det at konstatere, at det virkede, som om de fremmødte havde fået en rimelig portion af "medvind på cykelstien", dog lå den tanke i baghovedet, at dem, som ikke havde lyst til at deltage i arrangementet, netop ikke havde lyst til at udstille en eventuel modgang i livet. Heldigvis ved jeg, at det ikke gælder alle dem, som ikke mødte frem. Desværre var der også en elev, der var afgået ved døden i mellemtiden, og en, som vi trods ihærdige forsøg og hjælp fra det lokale dagblad ikke har kunnet finde frem til.

Klassekammeraterne har aftalt at holde forbindelsen ved lige og har også været forsamlet til et enkelt julefrokostarrangement i året 2006. Jeg tror, at mange af os ser frem til at komme på skolen den dag det officielle 50 års jubilæum skal fejres.

Klasse 1. A, efter 50 års forløb